

Мурашевич К. Г.

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РАННЬОЇ ПОЕЗІЇ СЄ БІНСІНЬ (1900–1999)

Поетеса Сє Бінсінь (1900–1999) вважалась зачинателем нового жанру віршів *сяоши* (小诗), крім того, її творчий здобуток охоплює ще й величезну кількість прозових творів: оповідань та романів. Поетичний спадок Сє Бінсінь невеликий за об'ємом: дві збірки *сяоши* – “Зірки” («繁星», 1923) та “Весняні води” («春水», 1923), а також поезія, створена за десятиріччя з початку двадцятих по тридцяті роки. Перші поетичні спроби Сє Бінсінь були зроблені ще у 1919 році – спершу це були окремі віршові рядки. У творчому доробку Сє Бінсінь переважали романи, що стали досить відомими у середині ХХ століття. Вважалось, що її прозова творчість віддзеркалювала феміністичні погляди. Але серед поетичного доробку, тобто на ранньому етапі, переважала любовна та пейзажна лірика.

Історики китайської літератури вважають, що вихід у світ поетичних збірок Сє Бінсінь – це народження нового жанру *сяоши*, а їх автора називають його зачинателем. Сама ж поетеса не мала на меті створити новий жанр, а просто видала свою першу збірку, де були маленькі за розміром вірші, що склалися здебільшого з п'яти, шести або семи рядків. У віршах Сє Бінсінь відчувається вплив поезії індійського поета Рабіндраната Тагора (1861–1941), який теж був зачинателем нового жанру та стилю в літературі своєї країни. 1913 року він отримав Нобелівську премію за оригінальні вірші. Поет збагатив індійську поезію новими віршовими формами та розмірами. За словами самої Сє Бінсінь, саме незвичайна форма віршів Тагора надихнула її на написання і видання власних коротких поезій.

Головні теми творчості Сє Бінсінь – спогади про щасливе дитинство, захоплення і поклоніння природі, глибока приязнь до матері, співчуття людству. Така тематика була близькою китайській молоді періоду “4 травня”, що не була здатна прийняти жорстоку реальність. Сама ж поетеса не вважала вірші своїх перших збірок (“Зірки” та “Весняні води”) повноцінними поезіями, а називала їх лише уривчастими думками [Захарова 1982, 106]. У цих тво-

рах немає ритму, більшість із них є білими віршами. Але саме вони стали новим жанром і досягли найбільшого визнання в поезії “4 травня”.

Ставлення поетеси до власного здобутку свідчить про її самокритичність, а також про те, як важко їй було знайти себе у сфері нових форм. На той час у Китаї не було потрібного терміна для позначення вільного вірша, адже термін *ши* (诗), яким користувалися для позначення різних можливих поетичних форм, був підсвідомо пов’язаний із необхідністю дотримуватись певних суворих правил [Захарова 1982, 104].

Вірші двох перших збірок Се Бінсінь – єдині, написані в жанрі короткого ліричного вірша. На початку 20-х років, одразу ж після появи, *сяоши* стають дуже популярними, вони заповнили увесь читацький простір, кожен поет уважав за потрібне спробувати себе в такому жанрі. Щоправда, деякі критики протестували проти такої поезії, яка містила лише кілька фраз і не могла зрівнятися з великими за обсягом віршами, що виражали думки і настрої як окремих людей, так і цілих прошарків суспільства. Деякі поети вважали *сяоши* слабкими віршами, яким бракувало смаку і тексту.

Вірші Се Бінсінь, написані до 1923 року (до поїздки в США), присвячені роздумам про мистецтво і митця, про природу і її місце в житті людини; частина з них пронизана містичними мотивами. З дитячих років Се Бінсінь перебувала під впливом католицизму. Недарма багатьом її віршам притаманне містичне забарвлення, як-от поезіям “Пісня привітання богині” («迎神曲»), “Богиня поезії” («诗的女神»), “Богиня майбутнього” («“将来”的女神») тощо. Ці поезії перегукуються з віршами зі збірки Го Можо “Богині” («女神»). Щоправда, вірші цього циклу не є особливими у збірці. Для поетеси богиня є втіленням природи, всесвіту, до неї Бінсінь звертається, прагнучи знайти відповіді на запитання, які ставить перед нею життя.

Тема митця, його особлива місія – одна з найважливіших у ранньої Бінсінь. Свій погляд на роль письменника в суспільстві поетеса розкриває у вірші “Якби я була письменником” («假如我是个作家»). Їй не потрібна слава і визнання, поклоніння читачів і заздрощі ворогів, вона прагне, щоб її твори пробуджували в читачів чисті й гарні почуття. Саме в цьому Се Бінсінь бачить мету своєї творчості. Поетеса підтримувала традиційну для китайської

поезії тему – спорідненість поета з природою. Глибока повага поета до величі та розмаїття природи, неможливість проникнути в її суть, вплив природи на почуття та настрої митця – це мотиви, які пронизують багато *сяоши* у збірках “Зірки” та “Весняні води”. Самі назви цих збірок говорять про те, що тема природи посідає тут головне місце.

Як писала сама Се Бінсінь, рух “4 травня” мав на неї великий вплив, він відкрив їй дорогу до літератури [Sa xiang renjian jie shi ai – Bing xing 1990, 27]. Важливість ролі такого впливу полягала в тому, що після руху суспільство подивилось на жінку іншими очима. А незалежність, труднощі й проблеми жінки стали однією з найважливіших тем творчості Бінсінь. Рух “4 травня” підняв багато нових для тогочасного суспільства проблем, які були актуальними для молодшої письменниці. У своїх віршах Се Бінсінь ставила питання, які хвилювали не лише її, але й багатьох молодих людей Китаю 20–30-х років. Її твори, сповнені ліризму і романтичних ідеалів, завоювали любов сучасників і є популярними навіть зараз.

Новаторство поезії “4 травня” не означає повного її розриву з традиціями. У творчості найкращих поетів 20-х років, зокрема прихильників верлібру чи коротких віршів, можна знайти гармонійний синтез традицій у стилі, мові й образності з тим новим, що принесло в китайську літературу ХХ століття, з більшим чи меншим переважанням цього нового в різних поетів.

Рання поетична творчість Се Бінсінь представлена також невеликою кількістю довгих віршів, що схожі на *сяоши* тематикою і стилем написання, але водночас висловлюють нові думки. Саме ці вірші, на нашу думку, частково представляють любовну лірику Бінсінь. Наприклад, вірші “Спогад” («紀事») та “Три дні до осені” («中秋前三日») описують біль розлуки з другом. Але, читаючи вірш, можна відчути, що ліричних героїв пов’язує щось більше, ніж дружба. У поезії Бінсінь часто зустрічається образ сліз, що наближає поетесу до поетів-романтиків. У кожному вірші цей образ має своє означення, наприклад, сльози жалю та кохання (爱玲的眼泪), або ж сльози вдячності (感恩的眼泪).

Цілковито новою тематикою вирізняється поезія Се Бінсінь, присвячена божественним силам. У вірші “Вечірня надія (II)” («晚祷(二)») поетеса піднімає проблему “Людина–Всесвіт”. Тут

можна простежити вплив західної літератури на тематику китайських віршів. Європейська література завжди оперувала образами й темами, пов'язаними з божественним началом. Величезний вплив на європейську літературу мало християнство та його мораль. Китайська ж література здавна розвивалася під впливом буддизму, даосизму та конфуціанства, що проявлялося в художніх образах та світогляді поетів. Поширення християнства в Китаї в XVIII–XIX століттях не мало великого впливу на літературу. Бінсінь – одна з небагатьох письменниць, яка у своїй творчості піднімала теми Бога, певним чином вихваляючи його. Це також було новаторством у поезії “4 травня”, що відіграло важливу роль у синтезі традиційних та нових поглядів.

Се Бінсінь оперує такими образами, як Бог (上帝) і Всесвіт (宇宙), що можна вважати впливом європейської поезії, але водночас звертається і до небес, що було ближче до релігій Китаю, для яких поняття Бога було далеке, а поняття небесних сил – близьке. У назві вірша “Вечірня надія” поетеса використовує стародавній ієрогліф 禱, що вживався колись у кореспонденції і мав значення *ми сподіваємось*. Таких випадків використання традиційних слів у творчості Бінсінь небагато. У поезії авторка висловлює свою надію і сподівання на Бога, називаючи його творцем усього живого (造物者).

Зміст вірша полягає в тому, що ліричну героїню намагаються переконати в безнадійному майбутньому, але вона не вірить у це:

我抬头看见繁星闪烁着—

Я підіймаю голову і

дивлюсь на сяйво зірок –

秋风冷冷的和我说：

Осінній вітер холодно

мені говорить：

“这是造物者点点光明的眼泪，
为着宇宙的晦冥！”

*“Це сяючі сльози творця
через те, що Всесвіт потемнів!”*

Образ осіннього вітру вжитий у своєму традиційному негативному значенні, він протистоїть добрим силам і вносить смуту, провіщаючи біду і кінець життя. Поетеса досить влучно і вдало вжила цей образ. Згідно з віршем, лірична героїня не слухає ні осіннього вітру, ні сухого листя, яке теж переконує її в кончині людства.

Вірш має такий рядок – “Людина – Всесвіт” (人物—宇宙). У цій пропорції немає місця темряві. Останнім рядком авторка під-

креслює свою надію лише на Бога: “Я лише сподіваюсь на це яскраве світло” (我只迎望着这点点的光明), яке показує кордони любові Творця.

Образ Творця був зовсім новим для китайської літератури. Але ототожнення цього ж образу з поняттям Космосу цілком наближає його до сприйняття китайського читача. Адже традиційна китайська поезія якщо і зверталася до божественних сил, то це було звернення до небес (天啊!). У вірші “Розгалужена дорога” («歧路») Се Бінсінь також звертається: 上帝! Боже! Поетеса пише, що свої сльози вдячності вона складає в жертву перед Богом (感恩的泪眼, 献在你的座前了!). Ці рядки дуже схожі на уривки із католицької меси.

Хоча католицизм і був поширений у Китаї в XVIII–XIX століттях, та все ж після встановлення комуністичного режиму на початку XX століття релігії були заборонені, тому писати поезії на релігійні теми також було неприйнятно. Се Бінсінь мала багато таких поезій, але вони не розглядалися критиками. Поетеса навіть написала невеличку збірку віршів на релігійну тематику, що має назву “Священні вірші” («圣诗»). Збірка складається із близько двадцятьох віршів і одного невеликого прозового твору, де поетеса висловлює свої думки з приводу безмежної любові Ісуса Христа. Ця збірка не була ніким досліджена, вона взагалі не бралася до уваги. У критичних працях про творчість поетеси навіть немає згадки про такі вірші, і знайти їх можна лише в повному виданні творів Се Бінсінь. У вітчизняних та радянських дослідженнях згадки про вірші поетеси, що були написані під впливом католицизму, також обмежувалися лише кількома поезіями на тему богинь.

Тим не менше, поезія з маленької збірки “Священні вірші” також заслуговує на увагу, адже тут бачимо низку цікавих образів природи. Вірші не нав’язливі і не містять релігійної пропаганди, вони схожі на молитву – кожен закінчується словом “Амін” (阿门). Наприклад, у вірші “Вечір” («傍晚») описується прекрасний пейзаж: квіти квітнуть (花儿开着), пташки співають (鸟儿唱着), сонце повільно заходить (太阳慢慢的落下去了). І серед усього цього прогулюється сам Творець Всесвіту (宇宙的创造者, 她—她自己缓缓的在园中行走).

У віршах Се Бінсінь звертається до Бога, ставлячи йому запитання, що її хвилюють, висловлює свою надію на Творця, возве-

личує і дякує йому. Вона виражає свої почуття, описуючи пейзажі, шукає Бога в кожному образі природи, як, наприклад, у вірші “Північ” («半夜»):

从星光里，树叶的声音里 У блиску зірок, у звуках листя дерев
我听见了你的言词。 Я чую і бачу Твої слова.

Або ж як у поезії “Життя” («生命»):

他—是昙花， Він — хмаряна квітка,
是朝露 ранкова роса,
是云影... Тінь хмари...

У віршах можна часто побачити рядок “Небо – Людство” (天上—人间). Така пропорція є ідеальною для поетеси. Якщо існує зв’язок між небом і людством, то “маємо світло, маємо квіти, маємо любов” (有光，有花，有爱). Поетеса зображає Творця не як суворого повелителя, а як батька, що завжди усміхається, співає пісню, простягає руки до своєї доньки.

На нашу думку, вірші Се Бінсінь на релігійну тематику поетично довершені, у них досить своєрідно передаються судження поетеси через зображення мальовничих картин та яскравих образів. Хоча це і перші вірші Бінсінь (навіть *сяоши* народжуються пізніше), та все ж їх не можна вважати примітивними. Хоча вони не містять прихованих образів і символічних натяків, проте вражають красою висловлювання і спонукають побачити безмежну красу у примітивних щоденних речах – тінь хмари (云影), місяць, що віддзеркалюється у воді (水中月), тощо.

У зв’язку з тим, що поезія “4 травня” прагнула нових змін і визнавала лише нові ідеї написання поезії, шедевром поетичної творчості Бінсінь були саме малі вірші. Та перші вірші поетеси, представлені довшими за обсягом поезіями, не поступалися красою й мелодійністю. Великі вірші Се Бінсінь також довершені та сповнені яскравих образів. Наприклад, вірш “Вітайте весну” («迎春») написаний простими словами і в простій формі, він характеризується повторами граматичних конструкцій, а кожна строфа складається з однотипних рядків. Наприклад:

他从青青的草色中来了， Вона прийшла з кольору молодого
 трави,
从潺潺的水声中来了， Прийшла зі звуку мармурової води,
从拂拂的微风中来了。 Прийшла з легенького непокірного
 вітру.

Поетеса вражає деталями та вмінням оживляти образи. У цій строфі маємо повтори прикметників 青青 (молодий), 深深 (глибокий), 潺潺 (мармуровий) та ін., що є відголоском старої поезії, але вони допомагають прикрасити вірш. Авторка пише про весну, надаючи їй статусу людини (про це свідчить займенник 她 (вона)). Читаючи вірш, можна уявити весну в образі чарівної красуні. Наведімо кілька рядків:

可能听他微步的足音，	<i>Можна почути звук її легеньких кроків,</i>
看她美艳的衣裳，	<i>Побачити її гарне, кольорове вбрання,</i>
接她轻倩的笑语？	<i>Зустріти її легенький сміх？</i>

В останніх двох строфах поетеса звертається до свого друга, закликаючи вітати весну, яка повернулась до нього обличчям (转到你面前).

Насичений образами природи вірш “Місія” («使命») написаний у 1922 році водночас зі збірками коротких віршів. Вірш має філософський підтекст: поетеса зрозуміла місію, призначену їй (我微微的觉悟了，我携带的使命), і визнала її. І в цьому їй допомагають звичайні природні явища, які вона споглядає. Серед образів природи присутні ранок весняного дня (春日的早晨), верба (杨柳), сутінки (黄昏), вечірня роса (晚露), пагода-дерево (槐树). Поетеса детально описує все, що бачить навколо. Наприклад:

细雨洒着古墙，	<i>Дрібний дощ розсипається по старій стіні,</i>
洒着杨柳...	<i>розсипається по вербі...</i>

У цьому ж вірші маємо рядок, побудований на пропорції понять: *Розуміння – визнання* (觉悟–承认). Теоретичне питання наприкінці вірша *Це радість чи меланхолія?* (是欢喜还是惆怅?) свідчить про філософський характер поезії. Отже, свої роздуми, переконання, переживання, які описувала поетеса, вона черпала з матінки-природи, яка була будівничим матеріалом у написанні й оздобленні віршів Се Бінсінь.

Подібного принципу у вираженні думок за допомогою природних образів поетеса дотримується при написанні збірок коротких віршів, які відрізняються від довгої за обсягом поезії лише формою, але аж ніяк не образністю чи характером. Кожна збірка *сяоши* Се Бінсінь складається з великої кількості маленьких віршів, різних за формою та довжиною, але в цілому кожен віршик має не більше

п'яти-шести рядків. Кожен вірш – окреме речення, а іноді просто вислів, який показує ставлення автора до певного явища, змальовує думку та почуття поетеси в певний момент її життя. Дві збірки віршів *сяоши* мають багато спільних тем. Перша з них, “Зірки”, була написана в 1921 році, друга, “Весняні води”, побачила світ невдовзі, 1922 року. На нашу думку, друга є абсолютним продовженням першої. Не можна характеризувати збірки окремо, адже вони об'єднані спільною тематикою, присвяченою проблемам молоді, літніх людей та дітей, змалюванню дружби, мудрості, людських почуттів, материнській та батьківській любові, особистості поета.

Деякі критики розділяють збірки Се Бінсінь на цикли за тематикою. Насправді ж, збірки не мають циклів, а тільки окремі, об'єднані спільними темами, вірші, розкидані по збірках без будь-якої послідовності. В цілому, вірші складають своєрідний комплекс звертань, суджень та порад авторки, вони іноді об'єднані своєрідними спільними висновками, також висловленими одним віршем-реченням. Наприклад:

我们都是自然的婴儿, *Ми всі діти природи,*
我在宇宙的摇篮里. *Лежимо в колиці космосу.*

Це чотирнадцятий вірш збірки “Зірки”. Йому передують вірші-звертання до дитини (儿童呵!), до молодшого брата (小弟弟呵!), до молоді (青年人啊!) і навіть до людства (人类呵!). Поетеса показує місце у Всесвіті кожного ліричного героя, порівнюючи його з природними образами місяця, темряви, зірок, небес, створюючи з них тісно поєднаний синтез, що виливається в просту очевидну істину – усі ми діти природи і лежимо в її лоні.

У віршах, присвячених молоді, Бінсінь висловлює свої поради молодим людям, а також змальовує їх перспективи в сучасному житті. Майже кожен вірш починається звертанням *Молоде!* (青年人啊!), що супроводжується окличним реченням. Іноді поетеса звертається до образів природи чи небесних світил, тісно пов'язуючи їх із життям молодих людей, як, наприклад, в одному з віршів “Весняних вод”:

星星 – *Зірки –*
只能白了青年人的发, *Тільки можуть вибілити волосся*
不能灰了青年人的心. *молодих людей,*
 Не можуть зчорнити серця
 молодих людей.

Вірш досить короткий, але несе глибокий зміст. Авторка використовує антитезу: 白了—灰了 (вибілити – зчорнити). Вибілити волосся (白了发) означає стати старим. Такий перифраз часто вживався у традиційних віршах. Зчорнити серце (灰了心) – винахід самої поетеси. Зірки у вірші мають значення плину часу, вони супроводжують нас усе життя. Під зірками можна старіти, але нічого не зчорнить душу людини, поки вона сама собі цього не зробить.

青年人啊！

为着后来的会忆，

小心着意的猫你现在的图画。

Молоде!

*Використовуючи свої
минулі спогади,*

*Обережно малює картину
своєї сучасності.*

Таким майстерним завуальованим зображенням поетеса радить молоді брати до уваги досвід минулого при будівництві сучасного життя.

Се Бінсінь порівнює образи природи з молоддю, описуючи при цьому кожен із них. Наприклад, як у вірші зі збірки “Зірки”:

嫩绿的芽儿，和青年说：

“发展你自己！”

Далі до молоді звертається прозоро-біла квітка (淡白的花儿) і темно-червоний плід (深红的果儿), закликаючи жертвувати собою. Так, на оточення не завжди можна розраховувати, жити треба самостійно.

嫩绿的芽儿，和青年说：

Ніжно-зелена брунька каже

молоді:

“Розвивайся сама!”

Звертаючись до молоді, Бінсінь виступає вчителем та радником. Але цікаво те, що в час написання своїх збірок поетеса сама була ще молодою дівчиною, тому вона коректно завуальовувала свої настанови, промовляючи від імені різних образів. Наприклад, в одному з віршів до молоді через маленьку ніжно-зелену травинку промовляє весна (春从微绿的小草里对青年说), навчаючи не забувати про свою людську гідність у навколишньому середовищі.

Не за роками мудра поетеса розмірковує у своїй поезії про минуле і майбутнє. Наприклад:

老年人的“过去”，

青年人的“将来”，

在沉思里都是一样呵！

“Минуле” старих людей

І “майбутнє” молодих людей

У глибоких роздумах однаково!

Такі приклади порівняння старого і нового, молодих і старих, минулого і майбутнього були не випадковим явищем у поезії Се Бінсінь. Але поетеса не протиставляє ці поняття, а з'єднує їх в одне, відображаючи нерозривний комплекс, що називається життям, в якому людина і космос зливаються в одне ціле.

Багато віршів у збірках є пейзажними замальовками. Деякі з них виражають сум чи радість, безтурботність чи пересторогу, завдяки відповідним образам, яскравим фарбам та описовим прикметникам. Дослідник Фан Цзизян вважає, що через зображення природи, її образів і явищ Се Бінсінь висловлює свою любов до світу [Sa xiang renjian jie shi ai – Bing xing, 1990, 50]. Іноді поетеса описує природу, вживаючи відомі символічні образи. Скажімо, в одному з віршів, присвячених природі, образ південного вітру навіває теплий весняний настрій:

南风吹了，	<i>Південний вітер подув</i>
将春的微笑	<i>І легкий весняний сміх</i>
从水国里带来了！	<i>З водяного царства приніс!</i>

Образ вітру був досить поширеним традиційним символом. В залежності від того, яким був вітер, холодним чи теплим, осіннім чи весняним, північним чи південним, змінювався і настрій поезії та її смислове навантаження. Здавна образ легенького весняного вітру був символом любовних забав, а образ вітру, що дув із півдня носив позитивне смислове навантаження. Це пов'язане з тим, що на півдні Китаю були теплі та сприятливі погодні умови. Сильні ж вітри завжди приносили населенню збитки, вони були холодними і дули з півночі та заходу. Тому протилежний настрої зображений в іншій коротенькій замальовці, де також присутній образ вітру:

大风起了！	<i>Сильний вітер піднявся!</i>
秋虫的鸣声都息了！	<i>Звуки осінніх комах усі стихли!</i>

Се Бінсінь вдало завуальовує зміст у своїй поезії за допомогою образів природи, надаючи їм авторських відтінків значень. Так, один із віршів збірки “Весняні води” змальовує таку картину:

寥廓的黄昏，	<i>Безмежні сутінки，</i>
何处着一个彷徨的我？	<i>Де я, самотня, блукаю？</i>
母亲啊！	<i>Мамо！</i>
我只要归依你，	<i>Я тільки хочу перетворитись на тебе，</i>
心外的湖山，	<i>Озера і гори, розташовані поза серцем，</i>
容我抛弃罢！	<i>Легко мене відкидають！</i>

Авторка блукає в сутінках, які виступають у своїй звичній ролі загадкової темряви і невизначеного майбутнього. Озера і гори несуть значення навколишнього середовища, суспільства, яке відкидає ліричного героя. У такі моменти авторка звертається до матері, прагне її підтримки.

В одному з наступних віршів, присвячених темі матері, Бінсінь пише:

“我在母亲的怀里”，	“Я у материній свідомості”，
母亲在小船里，	Мати у маленькому човні，
小船在月明的大海里。	Маленький човен у великому морі
	місячного сяйва.

Образ човна, що вільно пливе, символізував внутрішню свободу людини [Ду Фу. Сто печалей 2000, 465], адже за водою можна слідувати куди завгодно. Образ маленького човна у великому морі вказує на те, що мати десь далеко, а може, вже й немає її серед живих, адже вона плаває в морі місячного світла. Місяць – давній символ спогаду за домівкою та нудьги за батьківщиною. Сама ж авторка перебуває під опікою матері, а вдома, тобто в океані місячного світла, її завжди пам’ятатимуть.

Більшість поезії Бінсінь були написані в романтичному руслі. Поетеса мимовільно наслідувала ідеї філософії раннього Шеллінга, в яких і лежав ключ до романтизму [Берковский 2002, 35]. Адже саме Шеллінг розглядав природу як безперервну творчість, а світ, втілений у природі, творить самого себе. У поезії Се Бінсінь природа виступає живою, самостійною істотою, кожен член якої є повноправним індивідом, від якого залежить гармонія співіснування. Поетеса виділяє і конкретизує кожен образ, звертаючись до нього, щось запитуючи, підкреслюючи тим самим його значимість і силу. Наприклад:

小島阿！	Маленький острове！
何处显出你的挺拔呢？	Коли покажеш свою міць？
无数的山峰	Нечисленні верхівки гір
沉沦在海底了。	потонули на дні моря.

Острів, який символізує довголіття, підкріплений образами гір та моря, що разом означають Піднебесну [Eberhard 1996, 80]. Значення цих образів є очевидним, зважаючи на географію Китаю, що омивається морями і оточений високими горами. На перший погляд, у даному вірші традиційні символи не несуть своїх звич-

них значень. Але піки гір, яких не можна порохувати, підтверджують значення образу острова як символу безсмертя і довголіття, адже незліченні піки гір мають значення багатьох років, а те, що вони потонули на дні моря, вказує на витoki давньої легенди. За міфічними розповідями, поблизу Китаю були розташовані п'ять островів, де жили безсмертні [Мифы древнего Китая 2003, 93], звідси і значення символу довголіття. Але згодом островів залишилось лише три, інші два опинилися на дні моря.

Бінсінь часто вживає образи рослин. Наведемо приклад одного з її віршів:

冰雪里的梅花呵！	<i>О квіти сливи, що в снігу й морозі!</i>
你占了春先了。	<i>Ви примусили весну прийти.</i>
看遍地的小花	<i>Придивіться, малі квітки, що на землі,</i>
随着你零星开放。	<i>Наслідуючи вас, потроху розквітають.</i>

Квіти сливи *мейхуа* (梅花) зацвітають ще в мороз, цей образ є провісником весни. Авторка захоплюється цією рослиною, проголошуючи її зачинателем весни і прикладом для інших рослин.

Подібний образ квітки маємо в іще одному вірші, сповненому символів і кольорів. Наприклад:

白莲花！	<i>О білий лотосе!</i>
清洁拘束了你了 –	<i>Чистотою і спокоєм вгамовуєш.</i>
但也何妨让同在水里的红莲	<i>Але чому б не дозволити разом із</i>
	<i>червоним лотосом, що у воді,</i>
来参礼呢？	<i>Прийняти дари？</i>

Лотос – давній буддійський символ. Се Бінсінь використовує два образи відразу – білий лотос і червоний. Перший є символом чистоти, яка виростає з бруду; за буддійськими уявленнями, лотос асоціюється з гармонією. Тому у вірші він зачаровує своєю чистотою і спокоєм. Червона квітка лотоса, навпаки, символізує жіночу хтивість, адже в давнину представницям найдревнішої професії в Китаї давали ім'я Червоний лотос [Eberhard 1996, 138]. Можливо, авторка й справді кокетливо натякає на любовні забави, вона звертається до білого лотоса, радячись із ним щодо прийняття дарів. Вірш написаний у кокетливій формі, що не було характерним для творчості Бінсінь. Але символ повністю відповідає настрою поезії.

Ще один приклад вживання традиційного символу зі збереженням його значення маємо в такому вірші:

红墙衰草上的夕阳呵！

快些落下去罢，

你使许多的青年人颓老了！

*О вечірнє сонце, що спустилося
червоної стіни на траву!*

Швидше сідай,

*Ти робиш багато молодих
людей дорослішими.*

Перифраз *червона стіна* (红墙) має значення неба, яке червоніє під час заходу сонця. Сонце, що сідає, символізує кінець життя, старість. Вірш закінчується словом 老了 (старіти), але молодь не може старіти, тому в цьому випадку переклад *дорослішає* є більш доречним. Та навряд чи давній символ зберігає своє значення старіння. Навпаки, поетеса закликає сонце швидше сідати, адже кожен новий день, якому неодмінно передують захід сонця, привносить щось нове в життя молоді, примножує її досвід і знання. У сонці, що сідає, поетеса бачить не закінчення життя, а його продовження, тобто майбутнє.

Поезія Се Бінсінь – палітра найрізноманітніших образів китайської поезії всіх епох. Кожен окремий вірш поетеси присвячений окремому образу природи, або ж її явищам. У вірші збірки “Весняні води” маємо один із найвідоміших символів китайської поезії – тінь (影). Наведемо рядки з вірша:

影儿欺哄了众生了，天以外 –

Тінь увела в оману всіх

живих істот, крім неба –

月儿何曾圆缺？

Місяць хіба буває повним чи неповним？

Прочитавши вірш, не відразу можна зрозуміти, про що йдеться. Поетеса звертає увагу на фізичне явище фази місяця, яка залежить від того, як упаде тінь Землі на Місяць. Бінсінь спонукає нас замислитися над природою нічного світила і наголошує на важливості тіні в нашому житті. Недарма місяць завжди був пов’язаний із тінню не лише через спільну для обох явищ приналежність до ночі, а ще й через поняття жіночого начала (阴), яке уособлювало як тінь, так і місяць. Глибокі дослідження у сфері вивчення філософсько-естетичної категорії тіні здійснювала Є. В. Завадська. У своїх працях вона аналізує осмислення цього поняття в “Іцзіні” («易经») та в “Даодеціні” («道德经»), в трактатах Чжуанцзи, чотирьох стансах Си Кунту, творчості Ван Вея. Дослідниця стверджує, що в естетиці далекосхідного регіону тінь (影) здавна мислилася важливою філософською категорією. Тінь асоціюється з темрявою, тому й пов’язана з категорією *інь* (阴) [Завадская 1980, 94]. Як ві-

домо, це перший із двох елементів у дуальній структурі світу *інь-ян* (阴阳). Поняття *інь* у трактаті “Іцзін” усвідомлюється і як затінена частина предмету, і як сакральний магічний знак. Втіленням сили *інь* також є місяць як опозиція сонцю (阴).

Таке поєднання взаємопов’язаних символів не випадкове. Хоча поетеса і не завжди надає древнім символам традиційного значення, все ж, вживання близьких між собою образів вже несе прихований зміст. Прикладом є ще один вірш Бінсінь:

小松树, Маленька сосно!
容我伴你罢, Дозволь до тебе приєднатись,
山上白云深了! У горах білі хмари стали густішими!

У наведеному вірші символ сосни не має звичного значення довговічності та витривалості [Eberhard 1996, 237]. Сосна – це дерево, яке найчастіше зображувалось у китайському мистецтві. У поезії поряд із сосною зображувалась хмара. За часів епохи Тан був популярним перифраз *спати між сосен і хмар* (巢云松), що означає *вести життя самотника* [Шекера, Мурашевич 2005, 117]. Такий перифраз маємо у вірші Лі Бо “Дивлюсь на пік П’яти Старців у горах Лу” («望庐山五老峰»). Мандрівний спосіб життя був досить близький автору, адже він не раз усамітнювався в горах, де вів життя відлюдника разом із даоськими монахами. У давні часи вести життя самотника було звичною річчю в Китаї. Мислителі та митці часто втікали від мирської метушні в гори і ліси, де проводили по кілька місяців, а то й років. Мандрівний спосіб життя вели багато поетів, тому він часто оспівувався в поезії.

Се Бінсінь не вживає вислів *спати між сосен і хмар*, але зміст вірша дуже близький до цього давнього перифраза. Авторка просить у сосни дозволу приєднатись до неї, вона хоче усамітнитись – подібно до поетів-попередників. Цей та вищенаведені символічні образи вказують на тісний зв’язок Бінсінь із традиціями.

На нашу думку, вірші Се Бінсінь досить схожі на поезію Лю Дабая. У віршах обох поетів присутня велика кількість лексичних повторів, яскравих кольорів, прикметників, анафор, епіфор. Природа – головний персонаж їхньої поезії. Проте вірші Се Бінсінь вирізняються неймовірною простотою висловлюваної думки та делікатністю описів, притаманних молодій поетесі.

Багато китайських критиків вважають, що в поезії Бінсінь не відображений “рух 4 травня”, у жодному з її віршів не знайдеш

революційних віянь [Zhongguo xiandai shige ji qita 1988, 293]. Єдине, що подобалося прорухівським критикам у віршах молодої поетеси, – звернення авторки до молоді, повчання моралі та самостійності, що було близьким учасникам руху “4 травня”. Тому не кожен критик ставить Се Бінсін у перші ряди творців нової поезії початку ХХ століття.

На нашу думку, досягнення поетеси у формах написання й становленні нового вірша величезні. Та не в революційному дусі полягало новаторство поезії “4 травня”. Се Бінсін здійснила революцію форми вірша. Збірки коротких висловів та замальовок, як писала про них сама поетеса, стали збірками нового жанру поезії. Але зміст та образи багатьох коротких віршів були продовженням традиції, про що свідчить використання давніх символів та образів майже в кожному рядку поезії Се Бінсін.

ЛІТЕРАТУРА

Берковский Н. Я. Лекции и статьи по зарубежной литературе. Санкт-Петербург, 2002.

Ду Фу. Сто печалей / Под ред. Р. В. Грищенкова. Санкт-Петербург, 2000.

Завадская Е. В. Философско-эстетическое осознание тени в классической культуре Китая // **Из истории культур средних веков и Возрождения.** Москва, 1980.

Захарова Н. В. О поэзии Се Бинсинь // **Теоретические проблемы изучения литературы Дальнего Востока.** Ч. I. Москва, 1982.

Мифы древнего Китая / Под ред. В. Ежова. Москва, 2003.

Шекера Я. В., Мурашевич К. Г. Особливості використання перифразу у творчості Лі Бо // **Східний світ.** Київ, 2005. № 3.

Eberhard W. **Symbole chińskie. Słownik.** Kraków, 1996.

Bing xin rensheng xusi / Bing xin zhe. Beijing, 1996.

Bing xin quanji (1) / Zhuoru bian. Fu jiang, 1999.

Bing xin quanji (2) / Zhuoru bian. Fu jiang, 1999.

Sa xiang renjian jie shi ai – Bing xing / Fanzijiang. Taipei, 1990.

Zhongguo xiandai shige ji qita / Songyushi zuozhe. Taipei, 1988.